

PRØV AT BO

- EN EVALUERING

BROBYGGERSELSKABET - DE UDSKØDTE
Aalborg Kommune

Konsulent Lone Olsen
Oktober 2005

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	1
1. Indledning	2
Læsevejledning.....	2
Dataindsamling.....	3
Beskrivelse af projektet	4
Målgruppe	6
Målsætninger.....	6
Visitation.....	7
Samarbejde med Boligselskabet.....	8
2. Projektets metode	10
Motivationsfasen	10
Redskaber i forløbet.....	11
Eksempler på praksis og grænseflader i indsatsen	14
Metodeudvikling – tilpasning til den enkelte.....	16
3. Forløbsbeskrivelser.....	18
Jesper	18
Anders	19
Søren	21
Arne	22
Christian.....	24
Fællestræk ved målgruppen og forløbene.....	25
4. Deltagernes oplevelser af Prøv-at-bo	27
Hvorfor sige ja til Prøv-at-bo?	27
Betydningen af samarbejdet omkring Prøv-at-bo	28
Hvad har deltagerne lært i Prøv-at-bo forløbet?.....	29
5. Konklusion	35
6. Bilag	42

1. Indledning

Bo- og Gadeteamet, Aalborg Kommune har bedt Brobyggerselskabet om at gennemføre nærværende evaluering af Prøv-at-bo projektet. Prøv-at-bo projektet har nu eksisteret siden 2000 og det er naturligt at stoppe op og overveje om projektet skal fortsætte og i givet fald hvordan. Nærværende evaluering giver nogle bud på følgende evalueringsspørgsmål:

- Har projektet levet op til de formulerede målsætninger?
- Hvilke resultater kan der dokumenteres – kvantitative og kvalitative?
- Hvilke elementer i Prøv-at-bo projektet har været afgørende for, at de fleste af beboerne har kunnet beholde deres lejlighed og holde sig ude af misbruget?
- Hvilke faglige metoder har vist sig konstruktive i støttee arbejdet?
- Hvilke personlige og faglige kompetencer skal en Prøv-at-bo medarbejder være i besiddelse af?
- Kan evalueringen give nogle bud på, hvilke andre målgrupper Prøv-at-bo metoden – eller dele af den - vil kunne anvendes på og i forlængelse heraf, hvilke målsætninger der i så fald vil skulle opsættes?

Der skal i øvrigt henvises til Birthe Bech Jørgensens bog ”Ruter og rytmer”, hvor ideerne til Prøv-at-bo, og opstarten heraf, beskrives.

Læsevejledning

Denne evaluering er opbygget således, at man i kap. 1 kan finde en beskrivelse af Prøv-at-bo projektet, målgruppe, visitation, samarbejde m.m.

Kap. 2 omhandler de konkrete metoder, Prøv-at-bo støttemedarbejderen anvender i bo-træningsforløbene. I kap. 3 er hver enkelt Prøv-at-bo deltagers baggrund og forløb beskrevet, og i slutningen af kapitlet er der på baggrund heraf en samlet beskrivelse af den aktuelle målgruppe.

Kap. 4 handler om deltagernes oplevelser af Prøv-at-bo projektet.

Konklusionen i kap. 5 giver på baggrund af analysen nogle svar på de i indledningen stillede spørgsmål.

Den travle læser kan nøjes med kap. 1 og 5, men så vil man blive snydt for alle de guldkorn, som Prøv-at-bo deltagerne i forbindelse med interviewene, har givet til denne evaluering.

En stor tak til deltagerne, fordi I har vist tillid og fortalt om jeres forløb og oplevelser.

Dataindsamling

Dataindsamlingen består af det skriftlige materiale der foreligger – projektbeskrivelser, referater fra nøglepersonmøder og papirer på forskellige metoderedskaber, aftaler med boligselskab osv.

Derudover er projektmedarbejder Pia Karlsen, Bo- og Gadeteamet, Aalborg Kommune blevet interviewet. Pia Karlsen har været med lige fra projektets start i 2000. Hun er blevet interviewet vedr. projektstart, visitation og metodeudvikling. Der har indtil nu deltaget i alt 5 Prøv-at-bo personer. Pia Karlsen er blevet interviewet om forløbsbeskrivelser for 2 af Prøv-at-bo deltagerne. Disse to deltagere har det ikke været muligt at interviewe. Den ene er meget fysisk og psykisk svækket – den anden er i tilbagefaldsbehandling.

Der er foretaget individuelle interviews af de 3 andre Prøv-at-bo personer. Formålet med brugerinterviewene er at få brugernes egne oplevelser af projektet, hvilket kan give nye vinkler på resultaterne. Specielt interessant er brugernes oplevelser af, hvilke dele af projektet, der har været afgørende for, at de har kunnet holde sig ude af misbrug

Endelig er der foretaget interview med forvaltningschef Gunhild Bjørn, Andelsboligforeningen Himmerland i Aalborg vedr. boligselskabets erfaringer og tanker omkring projektet. Dataindsamlingen afsluttes i foråret 2005.

Beskrivelse af projektet

Ideen til Prøv-at-bo projektet blev til i forlængelse af, at man i Aalborg havde fået etableret et opgangsfællesskab og en skurby for misbrugere. Når det kan fungere i boformerne må det også være muligt at få misbrugerne til at bo i helt almindelige lejligheder ved hjælp af intensiv støtte – tænkte man i Brobygggerselskabet.

Der blev taget kontakt til 3 boligselskaber med henblik på at indgå et samarbejde omkring denne målgruppe. De første 2 boligselskaber ønskede ikke at indgå i samarbejdet. De havde mange dårlige erfaringer med denne målgruppe og mente ikke, det ville være muligt at få det til at fungere. Det 3. boligselskab var imidlertid villige til at forsøge og ville gerne indgå i et samarbejde. Det var Andelsboligforeningen Himmerland og Cimbria.

Aftalen gik på, at Brobygggerselskabet stod som lejer af lejligheden og efterfølgende udlejede den til Prøv-at-bo deltageren under særlige betingelser. Beboeren sagde ja til at modtage støtte, vejledning og træning i at udvikle de sociale, menneskelige og praktiske færdigheder, som er nødvendige for at kunne bo i en almindelig bolig.

Brobygggerselskabet kunne opsige boligaftalen uden varsel såfremt boligen, eller aftaler i forbindelse med boligaftalen blev misligholdt. De to første Prøv-at-bo lejligheder blev udlejet på denne måde, hvorefter det blev ændret således, at det er den enkelte beboer, der lejer lejligheden på almindelige vilkår. Der er dog tale om et midlertidigt lejemål på et halvt år. Hvis beboeren efter det halve år fortsat overholder de opstillede betingelser, vil lejemålet blive permanent. Samarbejdet med boligselskabet har herefter bestået i at boligselskabet finder en passende lejlighed, når der er en ny Prøv-at-bo person parat.

Gademedarbejder Pia Karlsen fra Hjemløsekorpsset blev håndplukket til projektet, da Brobygggerselskabet mente hun havde de tilstrækkelige personlige kvalifikationer til at kunne rumme denne målgruppe og arbejde intensivt med den. Pia Karlsen har mange års erfaringer med at arbejde i misbrugsmiljøer og har en uddannelse som misbrugsterapeut.

Pia Karlsen har i hele projektperioden været ansat som gademedarbejder i Hjemløsekorpsset og arbejdet som sådan 22 timer om ugen og 15 timer om ugen som Prøv-at-bo medarbejder.

Den første Prøv-at-bo person starter i marts 2000, den næste i januar 2002, den tredje i juni 2003, den fjerde i januar 2004 og den femte er flyttet ind d. 1. november 2004. Rapporten vil indeholde en detaljeret beskrivelse af forløbene.

Prøv-at-bo personerne har modtaget støtte fra projektmedarbejder i et varieret men kontinuerligt omfang. Antallet af støttetimer for den første Prøv-at-bo person var 15 timer om ugen i starten, men blev ret hurtigt sat ned til 10 timer. For de følgende 4 deltagere har støtten varieret fra 5-8 timer om ugen.

Der har været afholdt nøglepersongruppemøde hver 3. måned. Nøglepersongruppemøde skal forstås således, at de relevante nøglepersoner deltager. De faste medlemmer er beboeren, projektmedarbejderen, konsulent fra Brobygggerselskabet og beboerens sagsbehandler. Derudover har der ved flere af forløbene deltaget en kontaktperson fra Bixen (Aalborg Kommunes behandlingstilbud til misbrugere), hvor beboeren har gået til efterbehandling/terapi.

Der er ligeledes eksempel på deltagelse af en leder fra en institution, hvor en beboer har været i jobtræning.

På disse nøglepersongruppemøder er antallet af støttetimer ligeledes blevet aftalt/reguleret og indhold og formål med støtten præciseret.

Projektet henhører under servicelovens §73

Målgruppe

Den konkrete målgruppe kan beskrives således:

- Personer der har været massive misbrugere i flere år, som er motiverede for at komme ud af misbruget. Derudover må de være i besiddelse af vilje og ressourcer til at oparbejde/genfinde sociale, personlige og funktionelle kompetencer, på et niveau der gør det muligt inden projektets afslutning, at bo på helt almindelige vilkår.

Det skal præciseres, at det aldrig har været et formuleret krav at Prøv-at-bo personerne har gennemført et behandlingstilbud, men sådan har det været for 4 ud af 5 visiterede.

Det er blot et krav, at pågældende vil kunne komme til at håndtere sit misbrug uden de ”helt store udsving”.

Målsætninger

Projektets overordnede målsætning med projektet er at:

- Skaffe boliger til hjemløse

Projektets konkrete målsætning for den enkelte beboer er at:

- Prøv-at-bo personen oparbejder/genfinder sociale, personlige og funktionelle kompetencer på et niveau, der sætter brugeren i stand til at fungere i og fastholde egen bolig.

Visitation

Visitationen til Prøv-at-bo har ikke været lagt i faste rammer fra starten, men er udviklet gennem projektperioden. Oprindeligt var målgruppen den samme som i opgangsfællesskaberne; personer med et langvarigt og massivt misbrug og med flere mislykkede ”bo-forsøg” bag sig.

Ved projektets opstart var det medarbejderne fra det daværende Banegårdsprojekt, som kom med det første konkrete bud på en Prøv-at-bo person. Men dette forslag blev afvist af Pia Karlsen, da hun vurderede, der var tale om et for massivt misbrug til at pågældende kunne profitere af forløbet. Næste ”emne”, også fra Banegårdsprojektet, blev accepteret af støttemedarbejderen, fordi pågældende indvilgede i at lade sig indlægge til afrusning inden projektstart.

Næste Prøv-at-bo person blev mere eller mindre håndplukket af Pia selv. Hun havde kendt ham via sit arbejde gennem flere år. Han havde forsøgt behandling flere gange, men det gik galt i forbindelse med efterbehandlingen. Bixen ville ikke længere tilbyde behandling og Pia Karlsen var efterhånden den eneste der troede på, at han kunne komme ud af misbruget. Men det kom han!

De to næstfølgende Prøv-at-bo personer er blevet visiteret via Bixen, som har kontaktet Pia Karlsen, idet de har vurderet, at der var behov for yderligere støtte, udover den efterbehandling de kunne tilbyde. Efter kontakt fra Bixen har Pia haft samtaler med pågældende over en periode på 3-6 mdr., inden begge parter sagde ja til en Prøv-at-bo lejlighed. Derudover har de pågældendes sagsbehandlere naturligvis også troet på ideen og bakket op i forbindelse med etableringsydelse og afdragsordninger m.m.

Visitationen af den femte Prøv-at-bo person var en kombineret model. Pia kendte NN i forvejen, og Bixen bakkede op om Prøv-at-bo. NN gennemførte ikke efterbehandlingen, men kom så videre via Prøv-at-bo.

Visitationen har med andre ord udviklet sig til: Hvis Bixen, Pia Karlsen eller andre samarbejdsparter har kontakt til en person, man mener vil kunne profitere af et Prøv-at-bo forløb, igangsættes en motivationsproces, hvorigennem både den potentielle Prøv-at-bo person og projektmedarbejder Pia Karlsen afklarer, om det fortsat er en god idé.

Med andre ord kan man sige, at præmisserne for at kunne blive visiteret til et Prøv-at-bo forløb er, at man befinder sig i et ”gråzonefelt”. På den ene side at være lidt for dårligt fungerende i forhold til Bixens tilbud. På den anden side at være blandt de mest velfungerende i misbrugsmiljøet. Derudover er det væsentligt, at en Prøv-at-bo deltager er i besiddelse af en vis mængde kompetencer, som ikke er helt ødelagte og vil kunne genopbygges. Dette visitationskriterium beror naturligvis på en subjektiv vurdering. Den lange visitations- og motivationsfase er med til at afklare mulighederne herfor.

Samarbejde med Boligselskabet

Som tidligere nævnt bygger Prøv-at-bo projektet på en aftale med Andelsboligforeningen Himmerland. De 4 af lejlighederne har projektet fået via Himmerland og en enkelt via Boligselskabet Cimbria (som på daværende tidspunkt havde fælles administration med Himmerland og flere andre boligselskaber).

Projektets kontaktperson har gennem hele forløbet været forvaltningschef Gunhild Bjørn fra Andelsboligforeningen Himmerland. Hun siger, at det var med noget bange anelser at de i sin tid sagde ja til at indgå i projektet. På spørgsmålet om hvori bekymringerne bestod, fortæller Gunhild Bjørn:

”Bekymringerne gik måske ikke så meget på den enkelte beboer, men mere på de der måske ville komme på besøg. Var det nu noget dårligt

selskab? Kunne der være noget narko i det? Det ville jo kunne betyde, at de andre der bor i opgangen ville være utrygge m.m”

Heldigvis har der ikke været problemer, Gunhild Bjørn fortsætter:

”Vi har kun positive ting at sige om projektet. Vi har ikke, hverken fra vores funktionærer ude i marken eller fra beboere eller ansatte her i administrationen, haft problemer af noget art. Det er gået forbavsende godt. På det grundlag kan vi ikke sige andet end at det har været et positivt tilbud for alle parter. Og det vil jeg selvfølgelig også håbe det har været for dem, der er kommet til at bo i lejlighederne..... Vi siger jo ikke hverken til afdelingsbestyrelse eller til beboere, når ”en af jeres” bliver boligplaceret. Men vi fortæller det til vores varmemester derude, så han kan give besked til os, hvis der er nogle problemer, og er der det, vil vi naturligvis kontakte en af jer. Så når det ikke har været tilfældet er det fordi, det er gået godt. ”

Gunhild Bjørn vil meget gerne fortsætte samarbejdet også fremover, men mener det vil være en god idé, at det udbygges til også at omfatte de andre boligselskaber. Det ville give nogle flere og bedre muligheder for at skaffe den helt rigtige lejlighed med den rette beliggenhed og størrelse, til den enkelte Prøv-at-bo deltager.

” I forhold til fremtiden så synes jeg, der skal være en ligelig fordeling af opgaverne. Vi mener ikke det er en opgave Himmerland skal løse alene. Vi skal nok tage vores del af kagen, men vi mener også de andre skal tage deres andel.... Det er ikke et spørgsmål om hvor mange, for det kunne vi såmænd sagtens. Det er mere principielt, at der skal være en fordeling.”

2. Projektets metode

I projektbeskrivelsen er projektets konkrete metode ikke beskrevet yderligere end, at den enkelte Prøv-at-bo person får en intensiv støtte i minimum et år og der afholdes nøglepersongruppemøder hver 3. måned.

Hvilke metoder bliver anvendt i kontakten? Hvad er det der gør, at det lykkes at etablere kontakt og opnå resultater? Metoderne er udviklet af projektmedarbejder Pia Karlsen og konsulenter fra Brobygggerselskabet og tilpasset den enkelte efter behov.

Beskrivelsen af metoderne bygger på interview med Pia Karlsen. I kapitel 4 inddrages deltagernes udsagn om metoderne og hvad der har virket for dem.

Metoden tager udgangspunkt i følgende antagelse:

”Der er ressourcer i alle mennesker og de ressourcer skal findes frem. Det er dem der danner grundlag for det videre arbejde.”

Motivationsfasen

Det vigtigste arbejds punkt i motivationsfasen er at skabe tillid og finde ud af om de er egnede til at få en Prøv-at-bo lejlighed. Der skal gå mindst 3 måneder og gerne et halvt år. På den måde sikrer man, at deltagerne virkelig er interesserede i at få en lejlighed og i at modtage den støtte som projektmedarbejderen kan give.

Pia Karlsen fortæller om det at skabe tillid:

”Det er ved at være til stede og se og mærke, om folk kan acceptere mit nærvær. For kan de ikke det, bliver der ikke noget godt ud af det. Hvis kontakten ikke er der, så bliver der heller ingen tillid.den første tid bliver bare brugt på at lyt-

te. Og være sammen med dem. Være tæt på. At holde ud at ha` den tæthed. Det er det ikke alle der kan. Jeg forklarer dem, at det er mange timer om ugen.”

Flere af deltagerne har faktisk fået andre tilbud om bolig, mens de har ventet på en Prøv-at-bo lejlighed. Det at de vælger at vente, må vel siges at være et godt udgangspunkt for forløbet og et tegn på, at de gerne vil deltage i Prøv-at-bo konceptet.

Redskaber i forløbet

Kontakten i et Prøv-at-bo forløb bygger på en antagelse om, at for at skabe udvikling skal der struktur på forløbet. Den hyggelige snak hen over kaffekoppen bygger på struktur og pædagogiske overvejelser. Pia Karlsen anvender 4 skemaer som fundamentet for at kunne lære at bo (se bilag).

Skemaerne bliver brugt af alle, men på forskellige måder – alt efter ønsker og behov.

Skoleskemaet

Skoleskemaet er et ganske almindeligt skoleskema – et stykke papir med alle ugens dage. Her kan man notere, hvad man har af aftaler i løbet af ugen osv.

Skoleskemaet hjælper også deltagerne til ikke at lave om på nat og dag, som de gjorde da de var aktive.

I skoleskemaet skal der stå, hvornår man skal til møde i NA, hvornår man får besøg af Pia, hvornår man skal gøre rent. Noget af det vigtigste er at lære at sætte tid af til ”egen tid”.

”For skoleskemaet bliver hurtigt fyldt ud og så er der faktisk ikke timer nok på det skoleskema og så kommer stress og så kører den. Så det er utroligt vigtigt med egen tid. ”

Deltagerne har haft meget modstand mod skoleskemaet. De vil ikke have at Pia skal bestemme over deres tid. Når de så får præciseret, at det er dem selv, der styrer det, og de selv skal skrive aftalerne/opgaverne ind i skemaet, hjælper det lidt. Men det er ikke frivilligt, det er et krav at skulle arbejde med skemaet for at kunne fortsætte i Prøv-at-bo.

Der er opfølgning på skoleskemaet en gang om ugen. Lidt senere i forløbet er det måske tilstrækkeligt med hver 14. dag. Pia fortæller om opfølgningen:

”Det er et godt redskab til at snakke om, hvad der er sket i den forløbne uge? Er der nogen ting, der skal ændres? Er der nogen ting, der ikke er gået så godt? Er der noget i forhold til mine besøg? osv.”

Evalueringsskemaet

Evalueringsskemaet arbejder de også med lige fra starten. Når deltageren har udfyldt skemaet, snakker Pia med dem om det. Hvordan kan det være at du scorer lavt på familierelationer osv.? Hvordan kan det være du scorer lavt i forhold afklaring af økonomi? Inden næste besøg formulerer hun nogle linier om problematikkerne og præsenterer det for beboeren, som et muligt arbejds punkt.

”Det her ser jeg som et arbejds punkt, hvad siger du til det?”

Efter 3 måneder skal deltageren udfylde skemaet igen. Herefter kikker man på det gamle skema og ser på, hvor der er sket ændringer.

”Det er et enormt godt arbejdsredskab. Det er dem selv, der sætter de der tal. Og det er sådan nogle små spørgsmål de godt kan forholde sig til. Når man kan sidde og se et 3 tal og måske helt op til et 5 tal til sidst. Det er til at forholde sig til – meget simpelt.”

Inden Prøv-at-bo forløbet afsluttes, skal man helst have rimeligt styr på de områder, der er nævnt i evalueringsskemaet, eller i hvert tilfælde have en afklaring heraf.

Ugevurdering

Ugevurderingen bliver også brugt kontinuerligt. Det er sjældent, der bliver skrevet så meget på skemaet, men det bliver brugt som udgangspunkt til en snak om den følelsesmæssige del. Skemaet er en indgang til samtalen og danner struktur på den.

”Ugevurderingen har de kørt, men nogen har sagt fra starten, at det gad de ikke hver uge. Så har vi valgt at gøre det hver 14. dag.”

Netværksskemaet (Edderkoppen)

De fleste har mistet kontakten til familien. De venner de havde fra misbrugsmiljøet, kan de ikke længere have kontakt til. Det er derfor meget væsentligt, at få genetableret kontakten til familien og/eller etableret nye relationer.

Netværksskemaet er et redskab til at forholde sig til, hvordan det står til med relationerne. Og i forlængelse heraf, hvordan man ønsker det skal være. Hvad vil jeg gerne arbejde hen imod?

Her er familien næsten altid en central enhed. Nogle gange lykkedes det at genetablere kontakt til familien eller dele af den, andre gange ikke.

”Hvis familien bliver ved at stå helt udenfor linien (i edderkoppen), så er der ikke noget at gøre ved det. Så må det handle om en accept af det, så det ikke bliver ved med at fylde. Så bliver det jo endnu mere vigtigt at sætte noget andet i stedet.”

Mange af deltagerne får etableret nye netværk via NA-grupperne. Det er en stor støtte og hjælp. De fleste af deltagerne begynder også at benytte tilbudene på Cafe VæXt.

Eksempler på praksis og grænseflader i indsatsen

De 4 skemaer danner grundlaget og strukturen for den støtteindsats Pia Karlsen yder Prøv-at-bo deltagerne.

Pia står meget fast på, at deltagerne skal arbejde med skemaerne. Det er en del af det at være i Prøv-at-bo. Deltagere har ofte meget modstand herpå. Pia fortæller herom:

”...Du har sagt ja til Prøv-at-bo og dermed også til, at jeg går ind og styrer lidt og sådan er det. Og hvis du ikke har lyst til det kan jeg godt give slip, men så er det op til dig.De skriger efter de her rammer og den her tryghed i, at der faktisk er én, der tager over en gang imellem. Sådan er tingene kammerat, det er en aftale, en kontrakt, vi har indgået. Hvis du ikke har lyst til at arbejde indenfor de her rammer, så er du velkommen til at sige til.”

Det pædagogiske udgangspunkt er hele tiden at sætte fokus på det deltagerne er gode til. Og anvende disse ressourcer til det, de måske ikke er helt så gode til.

Deltagerne ved alt om, hvad de ikke er gode til og det er en vanskelig opgave at få dem til at tro på, at der er noget de er gode til. Pia er derfor meget opmærksom på, hvad de er gode til ”...jeg har set du er god til det og det”.

Et eksempel på at anvende metoden til det, de er gode til, på det der er svært:

”Ved at fokusere på det de er gode til, får du adgang til det, der er svært for dem.Når sådan en som NN kører op i stress, så har han 117 ting, der kører rundt inde i hovedet – han kan ikke få det ned på et plan, hvor han kan nå det hele og ikke får stress. Så siger jeg: prøv at hør` du er så god til at gøre rent, og du ved lige nøjagtigt, hvad du skal gøre. Hvis du skal ud af døren kl. 12.30 så er du færdig klokken 12.30. Du har nået det hele, hvordan er det du gør? Du tager en ting af gangen. Det giver jeg 10 min. og det tager 15. min. Prøv at køre det over i dit liv – udenfor også..... Prøv at sig: Jeg må ikke bruge mere tid på det nu, for jeg har altså også noget andet jeg skal nå.”

En anden væsentlig indsats fra støttemedarbejderen er hjælp til at få styr på økonomien.

Deltagerne har mange dårlige erfaringer med banker, betalingskontorer, sagsbehandlere m.fl. hvilket gør, at regningerne nemt kommer til at ligge.

”De fleste har jo en kommodeskuffe, hvor de er vant til at putte alle de der rudekuverter i. Og så har de egentlig allerede opgivet det, fordi det er røget til fogeden osv. Sådan en skuffe har de alle sammen. Det kan godt være de ikke havde det, mens de var aktive, men i samme øjeblik de får en bolig, begynder de at få post. Så er det ikke altid, at jeg får det at vide før der er kommet mange breve i den skuffe der.....Så begynder de: Åh, det er så træls med den skuffe derovre..... ”

”Så er det ud på bordet med det hele. Så sorterer vi, hvad der er allervigtigst, mindre vigtigt osv. Og så bliver det delt op i bunker. Der er noget, der bare er nødt til at vente. Der er noget, der ikke kan vente.....det kan de ikke slippe for - ellers går de ind og trækker i deres kontanthjælp. Ned på betalingskontoret og få lavet en ordning. Det er en stor overvindelse og en stor lettelse for dem.”

Der er forskellige grænseflader i arbejdet som støtte medarbejder i Prøv-at-bo. En af dem er grænsen mellem støttearbejde og terapi. Pia fortæller herom:

”Det er en balance – det skal jo ikke være terapi. Jeg er jo heldig der, hvor der er en terapeut på sidelinien. Det har XX og NN jo haft. Så kan jeg bare sige: ”her er et arbejds punkt du kan tage med til terapeuten.”

”Jeg kan gå ind og skubbe lidt på i forhold til at de tager sig sammen til at forsøge at etablere en kontakt til børn eller forældre, men jeg går ikke ind og snakker så meget om hvad der fylder i deres hoveder. Det skal ikke blive terapi.”

En anden meget væsentlig metode er etablering af venskab. Der er samtidig en væsentlig grænseflade mellem det private venskab og det man måske kan kalde et professionelt venskab.

”...man får et andet forhold til et menneske, man er så tæt på i så mange timer. Og de får så stor en tillid til én, så man bliver lidt den der mentor/ven, fordi man også foretager sig andre ting sammen end lige netop det der er træls.”

”... Jeg kan godt tage til et arrangement med nogle af dem nu og så sige ”jeg skal også derud i aften – vi kan mødes derude”der hvor jeg sætter grænsen er i forhold til mit eget privatliv og min bolig. De kommer ikke med hjem.”

Metodeudvikling – tilpasning til den enkelte

4 ud af 5 Prøv-at-bo deltagere har gennemgået behandlingsforløb via Bixen. Efterbehandlingen har vist sig enten ikke at være tilstrækkelig eller at deltagerne ikke har kunnet tilpasse sig den eller profitere af den. Det er en af grundene til, at de er blevet visiteret videre til Prøv-

at-bo. De har haft brug for et individuelt og skræddersyet tilbud. Pia fortæller herom:

”Jeg ændrer jo metoden alt efter hvem jeg har, for de er jo så forskellige de her folk. Jeg har nogle faste ting, men ellers så skaber jeg metoden, når jeg får en ny person.....Nogle kræver den hårde model og andre den mere forsigtige lidt bløde model.”

3. Forløbsbeskrivelser

Siden Prøv-at-bo projektets start i 2000 har der været 5 Prøv-at-bo forløb. De tre af dem er afsluttet og de to andre er fortsat en del af Prøv-at-bo.

Følgende 5 forløbsbeskrivelser bygger på interviews med 3 af deltagerne. De resterende 2 beskrivelser bygger på interview med projektmedarbejder Pia Karlsen, hvor hun fortæller om deres forløb.

Af hensyn til personernes anonymitet er navne, stednavne, alder m.m. ændret.

Jesper

Jesper er 49 år, født og opvokset i Aalborg sammen med en søster, en hjemmegående mor og en alkoholiseret far. Som barn er han den stille og indadvendte type, som ikke har mange sociale kontakter.

Han er meget dygtig i skolen og tager realeksamen. Derefter får han job i København og bor der en del år.

Da han er sidst i 20'erne, vender han tilbage til Aalborg, hvor han får job som tjener. Han finder en kæreste, som han flytter sammen med og de får et barn. 4-5 år senere flytter de fra hinanden.

På det tidspunkt er hans misbrug ved at være ret omfattende. Han har fået stesolid siden han var teenager, men nu er det både alkohol, hash og speed. Han arbejder stadig på morgenværtshus, hvor han kommer i klammeri med nogle rockere i forbindelse med noget hashsalg. Han bliver slået bevidstløs og derefter tør han ikke komme på værtshuset. Da han ikke længere har noget job til at danne struktur på hverdagen begynder det for alvor at gå ned ad bakke.

Han bliver hjemløs. På et tidspunkt får han kontakt med Banegårdsprojektet. De vurderer, at han kunne være egnet til at deltage i det nye Prøv-at-bo projekt.

For at kunne deltage skal han afruses og han bliver indlagt på sygehuset i 3 dage. Han bliver udskrevet, selvom han stadig er meget dårlig. Han bor på Herberget. Her får han for første gang kontakt med Prøv-at-bo projektmedarbejderen. Hun fortæller ham om projektet og Jesper synes det lyder rigtig godt og accepterer vilkårene.

Efter en måned får Jesper sin Prøv-at-bo lejlighed. Med hjælp fra projektmedarbejderen får han møbleret sin lejlighed. Det kræver stor overvindelse at flytte fra Herberget og ind i lejligheden. På Herberget er der altid nogle andre – i lejligheden er han alene.

Det går rigtig godt med at bo i lejligheden. Han får støtte fra projektmedarbejderen til at lære at bo. Derudover går han til samtale hos en terapeut fra Brobyggerselskabet.

Efter et par måneder starter han i social aktivering, hvilket han også er meget glad for. Han får kontakt med sin søster og sin niece.

Et halvt år efter han har fået lejligheden, bliver han indlagt på psykiatrisk hospital. 1-2 måneder senere bliver han udskrevet og det går rimeligt godt. Han får genskabt kontakten til sin mor. Støttekontaktpersonen er med på besøg hos moderen.

Sådan fortsætter det, ud og ind af psykiatrisk sygehus. Støttekontaktpersonen har hele tiden kontakt til ham – og bliver det faste holdpunkt.

I foråret 2003 er han så dårlig at han får plads på et plejehjem og nogle måneder efter afsluttes kontakten med Pia Karlsen.

Anders

Anders er 47 år, født og opvokset i Aalborg sammen med sin far, mor og søskende. Han forlader skolen i midten af 8.klasse og begynder at ryge hash og der kommer lidt småkriminalitet i kølvandet herpå. Anders kommer på et behandlingshjem for unge stofmisbrugere, men det

lykkes ham ikke at komme ud af misbruget. Herefter tager han ud at sejle, arbejder som matros på mange forskellige skibe – et halvt år af gangen. Sådan går det i ca. 10 år. Anders fortæller om sit misbrug, mens han var ude at sejle:

”Ja, det var mest sprut og hash, når vi var ude at sejle, så købte jeg noget når vi var i havn.”

Anders møder en pige i Norge, hun bliver gravid og han flytter derop. Her lever han et almindeligt familieliv i 10 år. Arbejder på den samme fabrik i 6 år – herefter hos en entreprenør i 4 år. Så begynder det at gå ned af bakke. Anders bliver skilt. Det firma han arbejder hos går konkurs og han tager til Aalborg.

”Så tog jeg til Aalborg – jeg skulle bare på ferie – så mødte jeg en som arbejdede på Storebæltsbroen så tog jeg med ham. Det var meningen jeg skulle være der i 3 uger men jeg blev der så i 2 år..... herefter brækker jeg benet og jeg kommer aldrig rigtig i gang igen”

Anders lever på gaden og er hjemløs i 10-12 år. Er i behandling et par gange, men det går galt, da han kommer i efterbehandling. Efterhånden er han opgivet af alle – også af Bixen. Men han kender Pia, mens hun arbejdede på Cafe Parasollen og senere i Hjemløsekorpset.

”Hun havde jo gået og snakket om det her Prøv-at-bo i lang tid, men der var jeg jo ikke stoffri. Hun sagde jeg skulle i behandling først og det gjorde jeg.”

Anders får en Prøv-at-bo lejlighed. Den er han rigtig glad for. Støttekontaktmedarbejderen hjælper ham med at lære at bo. Hun besøger ham to gange om ugen det første halve år - derefter er det en gang om ugen. Allerede efter 8-9 måneder får Anders igen arbejde. Denne gang på en behandlingsinstitution. Her er han næsten et år, hvorefter han søger videre og får arbejde på et lager. Efter perioden med løntilskud

er der desværre ikke mere arbejde. Det har også været for hårdt rent fysisk, så nu venter Anders på at komme på revalideringscentret til afprøvning.

Anders er stadig clean og har nu i mere end 3 år boet i samme lejlighed, som han er meget glad for.

Søren

Søren er 45 år, født og opvokset i København sammen med sin mor og 2 brødre. Går ud af skolen i midten af 8. klasse. Er ude at sejle i 5 år. Det er nærmest en tradition i familien – hans to ældre brødre har også været ude at sejle efter de kom ud af skolen.

Da jeg spurgte Søren, hvad han lavede ombord var svaret:

”...arbejdede på dækket, gik og malede og bankede rust – drak en fandens masse bajere.”

Allerede som 21-årig begynder Søren at tage stoffer og det fortsætter han med indtil han som ca. 40-årig kommer til Aalborg.

I den mellemliggende periode har han boet rundt omkring i det meste af landet. Han har noget løst arbejde her og der, en måned eller to af gangen. Han flytter hele tiden for at komme væk fra stofferne. Søren fortæller:

”Nu flytter vi til en ny by, så starter vi på en frisk, hvor der ikke er nogen stoffer. Så sidder man og keder sig, så opsøger man stofferne – det kender man. Det tager kun 5 min. at finde det, når man er i miljøet.”

Søren kommer til Aalborg for 6 år siden, hvor han beslutter sig for at søge hjælp til at komme ud af misbruget. Han får kontakt til Foldbjergcentret, hvor han kommer på metadon – lidt senere får han kontakt til Bixen og kommer i behandling. Han er clean et års tid – ryger i

igen – behandling igen – clean halvandet år – ryger i igen – behandling og har været clean siden.

Søren får Prøv-at-bo lejlighed i sommeren 2003. Umiddelbart efter begynder han at arbejde på en arbejdsplads han har haft kontakt til i flere år. Han arbejder stadig samme sted, hvor han har fået bevilget et flexjob indtil videre i et halvt år.

Søren fortæller om betydningen af at have noget at stå op til:

”Ja, jeg har altid haft den der med, at efter jeg har været i behandling skal jeg ikke gå. Jeg skal ha` noget at stå op til om morgenen. Ellers ryger jeg ind i sådan en proces, der hedder udskydelse og udskydelse og så hober det sig op og det gider jeg ikke. Jeg skal ha´ noget at stå op til”.

Søren er meget glad for den kontakt han har haft til Pia (støttemedarbejder) og mener også, det har haft stor betydning for at han stadig har lejligheden og stadig klarer sig godt. Han fortæller således:

”Der var sgu ikke nogen, der skulle komme og fortælle mig, hvad jeg skulle gøre og hvad jeg ikke skulle gøre. Det har Pia heller ikke gjort. Hun har foreslået at jeg kunne gøre sådan og sådan. Jeg har f.eks. ringet efter hende, da jeg skulle i banken. Så har hun taget med mig ned i banken. Hun giver nogle gode råd og nogle forslag til hvad jeg kunne gøre.”

Søren er faldet godt til i Aalborg og han har et godt netværk via NA. Han har fundet en rigtig sød kæreste, som han bor sammen med i dag.

Arne

Arne er 51 år, født og opvokset på Sjælland sammen med sin far og mor og to mindre brødre. Her er tale om en familie fra det bedre borgerskab. Det får alt sammen en brat afslutning, da moderen dør da Ar-

ne kun er 7 år. Herefter kommer børnene på børnehjem. Faderen får en ny kone og rejser til udlandet.

Arne klarer sig godt i skolen og påbegynder en uddannelse til farmaceut. Det lykkes ham dog ikke at færdiggøre uddannelsen. I nogle år har han forskellige typer af jobs, hvorefter han kommer på seminariet og bliver færdiguddannet som lærer.

Han rejser til Vestjylland, hvor han arbejder som lærer. Han får en kæreste, som han flytter sammen med. Efter kort tid dør kæresten af kræft og Arne vælger at hive teltpælene op og kommer til Aalborg.

Arne har været misbruger stort set hele sit liv. Det er lykkedes ham at opretholde et "normalt" liv og han har selv formået at kæmpe sig op igen af de huller, han er faldet i undervejs. Da han kommer til Aalborg får han kontakt til Bixen og kommer i behandling.

I forbindelse med efterbehandlingen etablerer Bixen kontakt til Pia fra Prøv-at-bo projektet, da de vurderer, det kunne være godt for Arne.

Arne accepterer Prøv-at-bo tankerne og indvilliger i, at Pia besøger ham en gang om ugen, mens han er i efterbehandling for at de kan finde ud af, om han er motiveret for et Prøv-at-bo forløb.

Han får en lejlighed i vinteren 2003. Umiddelbart efter han er flyttet ind, starter han på et daghøjskoleforløb. Han får hentet alle sine ting, som har været opmagasineret i Vestjylland og han påbegynder med hjælp fra Pia et større sorteringsarbejde. Sideløbende hermed går han til samtaler hos en terapeut fra Bixen. Arne er ofte syg og efter nogle måneder stopper han på daghøjskolen.

Sammen med Pia begynder han at overveje fremtidsmulighederne og kommer til den konklusion at det bedste vil være at få en pension, hvilket sagsbehandleren bakker op om.

I forbindelse med de mange udredninger, der kræves til pensionsansøgningen får Arne et tilbagefald. Han vælger at gå i tilbagefaldsbehandling. Han har stadig sin lejlighed, som han kan vende hjem til efter endt behandling og han kan genoptage kontakten til Pia.

Christian

Christian er 41 år, født og opvokset i Århus sammen med sin mor, far og to søstre. Da Christian er 6 år flytter hans mor og han har ikke kontakt med hende i mange år.

Christian går ud af skolen i midten af 7. klasse og får arbejde på en fabrik.

Han stikker af hjemmefra og lever på gaden, indtil han kommer på en ungdomspension. Derefter kommer han i familiepleje i 3 år. I de næste mange år flytter Christian en del rundt.

”Ja, jeg har flyttet meget. Og jeg siger dig, jeg har boet mange steder her i Aalborg og ligeså mange steder i Århus – ikke helt så mange steder på Fyn. Jeg har haft en masse boliger og hvis ikke jeg har haft en bolig har jeg boet på gaden.”

Christian har ligeledes haft mange forskellige jobs:

”Jeg har en livserfaring, jeg har været på møbelfabrik, civilforsvaret, slagter, jeg har været tømrer, jeg har været murer, jeg har været bager for at det ikke skal være løgn. Jeg har været ved en snedker, på en tekstilfabrik. Jeg har haft utroligt mange arbejdspladser men kun i kortere perioder.”

Christians misbrug starter allerede da han er 12 år med øl, alkohol, hash og lighter-gas. De hårde stoffer begynder han med som 16-årig, men det er først som 25 årig at det bliver til et meget omfattende misbrug.

”Det var heroin, speed og coke og piller. Jeg har altid været afhængig af piller; stesolider, rohypnol, alt hvad der havde en virkning.”

Christian kommer i behandling for første gang som 33-årig. Det lykkes ham at være clean i 2½ år, inden han ryger tilbage i misbruget.

Der går nogle år og han kommer i behandling igen. Han kommer tilbage til Aalborg i efterbehandling og det er planen, at han skal starte i Prøv-at-bo efter endt efterbehandling. Han forlader imidlertid efterbehandlingen efter kort tid. Han bor rundt omkring hos forskellige kammerater i 3-4 måneder, inden det lykkes at få en Prøv-at-bo lejlighed.

Han er meget glad for sin lejlighed. Han er også meget glad for kontakten til Pia og den støtte han får af hende.

Han starter først som frivillig og senere i aktivering på Cafe VæXt.

Fællestræk ved målgruppen og forløbene

De 5 Prøv-at-bo personer er naturligvis meget forskellige og har forskellige livsforløb. Men alligevel er der en række faktorer og forudsætninger de har til fælles, hvilket kan give nogle indikatorer på målgruppen.

Men først lige en opsamling på, hvornår og hvor længe de har været i Prøv-at-bo.

Jesper var den første Prøv-at-bo person. Han startede i 2000 og blev afsluttet i 2003 og har dermed været i projektet i 3 år. Pia har ikke længere kontakt til Jesper ud fra en vurdering af at en opfølgingskontakt ikke vil være af væsentlig betydning for Jesper.

Anders får sin Prøv-at-bo lejlighed i januar 2002. Efter 1½ år i Prøv-at-bo afsluttes støtteforløbet. Han har stadig en opfølgingsaftale således at han kan kontakte Pia når der er noget han har brug for støtte og rådgivning til.

Søren får sin Prøv-at-bo lejlighed i sommeren 2003. Efter et år afsluttes Prøv-at-bo forløbet med en opfølgingsaftale på samme måde som Anders.

Arne får sin Prøv-at-bo lejlighed i efteråret 2003. Han er stadig tilknyttet Prøv-at-bo og når han vender tilbage fra efterbehandling forventes Prøv-at-bo støtteforløbet at fortsætte.

Christian får sin lejlighed i efteråret 2004 og har nu været i Prøv-at-bo i et halvt år.

De 5 Prøv-at-bo personer er alle i 40'erne. De har alle 5 været misbrugere på den ene eller anden måde siden de var nogle store drenge 12-15 år.

De har været mere eller mindre hjemløse i de sidste mange år, inden de kommer i Prøv-at-bo.

De 4 af deltagerne har gennemført behandlingsforløb. De har alle haft tilbagefald i kortere eller længere tid.

Et andet og meget væsentligt fællestræk er, at de som børn har oplevet store svigt fra deres forældre på den ene eller den anden måde. At ens mor eller far dør eller forsvinder mens man er barn, sætter sine dybe spor.

De har levet et meget stresset liv som misbrugere. De er flyttet rundt i hele landet på evig flugt fra stofferne og måske fra pushere de skyldte penge.

Alle 5 prøv-at-bo personer har en lang række helbredsmæssige problemer. De mange års misbrug har været hårdt ved kroppen. De har problemer med ryg, ben, mavesår m.m.

De har alle i kortere eller længere perioder i deres liv formået at leve et relativt normalt liv med arbejde, kæreste og barn (2 af dem har et barn).

4. Deltagernes oplevelser af Prøv-at-bo

I forlængelse af afsnittet om de metoder støtte medarbejder Pia Karlsen anvender og har udviklet undervejs i forløbet er det interessant at se på, hvordan deltagerne har oplevet det.

Hvorfor valgte de at sige ja til at deltage i Prøv-at-bo? Hvad ser de som den væsentligste årsag til, at det denne gang er lykkedes at holde sig ude af misbruget? Hvordan har de oplevet samarbejdet omkring Prøv-at-bo? Hvad er det, de har lært ved hjælp af Prøv-at-bo forløbet?

Hvorfor sige ja til Prøv-at-bo?

Den første Prøv-at-bo deltager kendte ikke Pia Karlsen i forvejen, men sagde som hjemløs ja til en lejlighed. De 4 andre havde kendt Pia i mindst 3 måneder og 2 af dem havde kendt hende i flere år. Men hvorfor sige ja til en Prøv-at-bo lejlighed?

”Jeg tænkte, det var en nem måde at få en lejlighed på.”

”Jeg tænkte først og fremmest ”fedt nu har jeg en lejlighed” – det er jo ikke sådan et tilbud man lige får.”

”Jeg ventede længe på lejligheden, jeg kunne ha` fået en anden lejlighed, men jeg ville gerne ha` Pia tættere på mig.”

”Jeg tænkte; Pia hende kendte jeg jo i forvejen – hun er stille og rolig og sød nok.”

”...og så var det måske lidt nemmere end Bixen – ikke så meget behandling.”

Det ser ligeledes ud til at være af stor betydning at deltagerne vidste, at de kunne beholde lejligheden også efter endt Prøv-at-bo forløb – at det ikke var en midlertidig bolig.

”Det har jo stresset lidt ned. Du kommer til at sætte dit eget præg på det ikke. Det gjorde jeg jo ikke ovre i halvvejshusene. Det giver ro. Det er også en gulerod der er foran, ik?”

”Det var helt vildt at ha` sit eget..... hvis jeg ikke havde haft et sted at bo, så var jeg røget på stofferne igen.”

At deltagerne vælger at sige ja til en Prøv-at-bo lejlighed er først og fremmest udsigten til at få en lejlighed. Men ligeså væsentligt er erkendelsen af, at de har behov for støtte og troen på at Pia vil kunne hjælpe dem.

En anden ting er, at nogle af deltagerne var black-listet hos boligselskabet pga. gammel gæld og derfor ville have svært ved på egen hånd at få en lejlighed. En af beboerne fortæller herom:

”Jeg kan også huske, jeg skyldte en masse penge til boligselskabet, så jeg tænkte også at det ville være helt umuligt at få en lejlighed. Så skulle jeg betale de der mange penge....Der gik Prøv-at-bo ind og hjalp mig....jeg kan huske at jeg skulle gå ned på kontoret og snakke med dem og få lavet en afdragsordning. Ja, det var Lars (konsulent fra Brobyggerselskabet) der havde ordnet det hele, men han forlangte jeg selv skulle gå derned. Jeg tror ikke, hvis Lars ikke havde hjulpet mig så havde jeg aldrig gjort det.”

Betydningen af samarbejdet omkring Prøv-at-bo

I Prøv-at-bo projektet har man opbygget en særlig samarbejdskonstruktion, nemlig nøglepersongruppen som har bestået af Prøv-at-bo deltageren, støttemedarbejderen, konsulent fra Brobyggerselskabet, sagsbehandler og evt. andre involverede personer. Der er afholdt møde ca. hver tredje måned. Deltagerne har oplevet det som grænseover-

skridende at skulle deltage i disse møder. En af deltagerne fortæller således:

”Det betyder at jeg bla. har lært at sige tingene ordentligt til min sagsbehandler. Pia hun var efter mig, ik? Der har jeg jo så lært at udtrykke mig på en lidt anden måde.....Jeg har også lært at kunne snakke i en flok, hvor der sidder lidt flere mennesker.”

For en anden af deltagerne er det ikke disse møder, der har betydet mest:

”Det ved jeg ikke – det var bare noget, der skulle overstås – jeg har helt glemt et. Jeg tror kun der var 2 møder undervejs. Det skulle ha` været hver 3. måned. Men så begyndte jeg jo hurtigt at arbejde.”

Hvad har deltagerne lært i Prøv-at-bo forløbet?

Hvad er det deltagerne har skullet lære i Prøv-at-bo forløbet? Hvad er det, de har haft brug for hjælp til? Metodeafsnittet fortæller om støttemedarbejderens redskaber, men hvordan har deltagerne oplevet disse redskaber?

Når jeg i interviewene har spurgt, hvad de har brugt Pia til, så siger de alle sammen i første omgang; *”vi har siddet og snakket, drukket kaffe og snakket”*. Når jeg så spørger igen: Hvad har I snakket om? Hvilken betydning har forløbet haft? - får jeg flere svar. Det har været svært for interviewpersonerne at sætte ord på, hvad det egentlig er de har lært, og hvilken betydning forløbet har haft for dem. Men når man samler nogle af udsagnene tegner der sig nogle tydelige billeder. Nogle billeder der passer fint i forlængelse af beskrivelsen af metoderne i forrige afsnit.

At lære at bo – praktiske gøremål

At lære at bo handler blandt andet om at lære nogle praktiske færdigheder. F.eks. at få indrettet lejligheden, købt møbler og køkkenredskaber. Her har støtte medarbejderen hjulpet til. Og i forhold til at få udført de daglige gøremål.

”Ja, i starten havde jeg det svært, bare det at skulle vaske op, vaske tøj, få betalt regninger.....og huske nøglen når jeg gik ud af døren – det har jeg sgu glemt mange gange og låst mig selv ude.”

Og så er der det med at få tingene gjort:

”Ja, Pia hun er sådan god til at... jeg er jo sådan at jeg tit udsætter tingene. Da var hun god til at hive fat i mig og sige ”skal jeg gå med ned”. Men så gjorde jeg det jo alligevel selv.....så spurgte hun lige om jeg havde betalt regninger og sådan noget - som regel havde jeg gjort det, fordi jeg vidste godt hun ville spørge.”

At udsætte tingene er også noget af det deltagerne har fortalt om i forbindelse med tilbagefald. At begynde at udsætte tingene den ene dag efter den anden, så er man på vej ind i en ond cirkel. At lære at få betalt sine regninger er et af fundamentene i forhold til at kunne beholde sin lejlighed.

At tage den med ro – og gøre tingene anderledes

At tage den med ro er nok noget af det allersværeste at lære for Prøv-at-bo deltagerne.

”Det hun gør for mig – hun lærer mig at ta` det roligt. Hun lærer mig at gøre tingene anderledes, for de andre gange, når jeg har gjort nogle ting, så har jeg ikke hørt på alle andre, så

har jeg hørt på mig selv. Så er det lige nøjagtig der, den er gået gal med den måde, jeg har levet på.”

At blive glad for sit hjem

Når man ikke har haft sin egen lejlighed i årevis er det en stor opgave at få lejligheden til at blive ens hjem. At være glad for at være der. En af deltagerne fortæller om, hvad Pia gør:

”Hun spørger selvfølgelig, hvordan det går og om jeg nyder at være i min lejlighed. Og snakker meget om, at jeg skal sgu lære at ta` hjem fra cafeen, når jeg har fri. Og hvile lidt i mig selv og være hjemme noget mere.”

En anden deltager har ligeledes et eksempel på, hvad Prøv-at-bo har hjulpet ham med:

”...at du ikke sidder i den der alenefølelse. Bare det at der kommer gæster (Pia) og ringer på din dør. Det lærer også dig at invitere folk hjem til dig. At sige ”kom ind og få en kop kaffe” i stedet for at man skal fare ud og ind hele tiden. Man lærer at være i sit eget hjem – at kunne li` at være i sit eget hjem. Det gør man bla. ved, at der lige pludselig kommer gæster.”

Ovennævnte citat fortæller også lidt om, at for denne målgruppe er det ikke sådan, at fordi man får en lejlighed, får man også gæster. Det er svært at invitere gæster. Hvem skal man også invitere? Som oftest har man mistet kontakten både til venner og familie. Der ligger derfor en stor opgave i at få etableret et netværk og vedligeholde det.

Etablering og afklaring af netværk

I forbindelse med afsluttet behandlingsforløb går de 4 af deltagerne fortsat til møder i NA. Udover at være en stor støtte i hverdagen, og hvis der opstår problemer, har NA-netværket også været det sted, man

har fået etableret et nyt netværk. For Arnes vedkommende har NA-netværket været en hjælp og støtte men ikke der, hvor han har kunnet finde sit nye netværk. Han har så via fælles interesser fået nogle få gode venner. Søren fortæller om kontakten til NA:

”Jeg går til møde en gang om ugen – ikke hver uge nu. Men jeg skal blive ved med at gå til møde, ja, det skal jeg. Men nu tager jeg et møde, når jeg synes jeg har behov for det. I starten gik jeg meget til møde – ligesom for at bygge et netværk op. Det er noget, der bliver ved med, at skulle holdes ved lige.”

Prøv-at-bo personerne bruger også forløbet til at genetablere kontakten til familien eller komme til en afklaring af, at der ikke skal være nogen kontakt. En af deltagerne fortæller således:

”Jo, jeg har forsøgt, men der har ikke været noget gennembrud. Jeg har droppet det. De bor derovre, jeg bor her. Hvis der sker noget graverende, så skal de jo nok finde mig på en eller anden måde.”

Struktur som hjælperedskab

Som nævnt i metode-afsnittet er støtteindsatsen meget struktureret og bygger på 4 forskellige skemaer, de alle skal arbejde med på forskellig vis.

To af deltagerne fortæller om skemaerne:

”Vi har jo siddet. Pia hun har prøvet at prakke nogle skemaer på mig. Det har jeg bare ikke gidet. Dem har jeg jo fan`me skrevet al den tid jeg har været på Bornholm og på Bixen bruger de dem også”.

”Hun havde sådan nogle skemaer, som jeg skulle udfylde. Jeg kan ikke huske hvad det var for nogle skemaer, men der var i

hvert tilfælde noget med netværk. Hun gik meget op i at jeg skulle ha` et netværk.”

Det er interessant, at deltagerne har haft megen modstand på skemaerne og nogle gange har de ikke brugt dem direkte, men alligevel er det lykkedes at få struktur på hverdagen og at arbejde med de områder, der er beskrevet i skemaerne.

Men det handler også om det at tage ansvar. Som nævnt i metodeafsnittet handler modstanden mod skemaerne også om at de ikke vil ha` at Pia skal bestemme over dem. Når de når til den erkendelse, at skemaerne kun er et hjælperedskab til dem selv er det muligt at begynde at arbejde med dem. En af deltagerne fortæller om det at tage ansvar:

”Jeg prøvede jo at fiske, for jeg ville jo gerne ha` hun tog beslutningen for mig. Igen det der med at ta` ansvar for sig selv. Det havde været skide svært for mig i jeg ved ikke hvor mange år. Jeg har lagt tingene over i andres hænder og så har de taget beslutningen for mig.”

At lytte og at være der

Når deltagerne er blevet spurgt om, hvad det er for nogle kvalifikationer hos Pia der har været væsentlige, er der bla. følgende svar.

”Pia, hun er god til bare at sidde og lytte. Hun var god til lige at.....altså de problemer, der ligesom opstår kan man lige vende med hende, få nogle gode råd. Der er hun sgu` god.”

”Pia hun har været god til at lytte til mig....Hun har altid været der. Hun har altid lyttet på hvad jeg har sagt. Selvfølgelig er hun kommet med nogle råd og sådan.”

”Hun er stille og rolig – og sød nok.”

En form for venskab

Som nævnt i metodeafsnittet betyder den nære kontakt ofte at der udvikles en form for venskab. Det ser ud til at ha´ stor betydning for deltagernes kontakt til Pia.

”Altså det forhold, jeg har til Pia i dag – hun ved hvem jeg er efterhånden – jeg kan ikke løbe om hjørner med hende. Jeg prøver nogle gange, men det kan jeg ikke.....jeg synes vi er meget ærlige overfor hinanden.”

”Vi snakker om arbejde, om kærester, hvordan min hverdag er gået om at finde ro i mig selv. For fanden alt muligt mand. Og jeg spørger jo også Pia. Hvordan fanden lever du dit liv? Det var fedt at høre det fra hende. Så får man jo lyst til at åbne sig noget mere.”

Deltagerne ved naturligvis godt, at støttemedarbejderen er en professionel medarbejder, der får løn for sit arbejde. Men det, at hun er personlig, fortæller om sit eget liv og egne erfaringer, gør, at der skabes tillid og tryghed.

5. Konklusion

I indledningen blev der præsenteret en række spørgsmål, som evalueringen gerne skulle give nogle svar på.

Det første var, hvorvidt projektet har levet op til de formulerede målsætninger? Og i forlængelse heraf: Har den visiterede målgruppe vist sig at passe til den på forhånd beskrevne?

Er det lykkedes at skaffe flere boliger til hjemløse? Ja, det er det. I samarbejde med boligselskaberne er det lykkedes at skaffe boliger til 5 Prøv-at-bo deltagere.

Der har været et fint samarbejde med boligselskabet og der er dermed skabt en åbning for nye tiltag i forhold til personer, der ellers vil have svært ved at få en lejlighed i et boligselskab.

Med hensyn til om den konkrete målgruppe har svaret til den ønskede er analysen ikke så entydig. Samlet må man sige, at de visiterede har tilhørt målgruppen. De har alle været massive misbrugere i flere år og har været motiverede til at komme ud af misbruget. Men i forhold til, hvorvidt Prøv-at-bo personer har været ”i besiddelse af vilje og ressourcer til at oparbejde/genfinde social, personlige og funktionelle kompetencer på et niveau, der gør det muligt inden projektets afslutning at bo på helt almindelige vilkår” er svaret mere nuanceret. Man må sige, at man ved hver enkelt Prøv-at-bo person ved forløbets start har vurderet at viljen og ressourcerne har været til stede.

Målgruppen har i praksis ændret sig til, at deltageren udover at skulle opfylde de ovennævnte kriterier også skulle have gennemført et behandlingsforløb.

Hvilke resultater kan der dokumenteres?

Nu er det sådan, at det er meget vanskeligt at dokumentere resultater, når man evaluerer et projekt som Prøv-at-bo. Det er ikke til at vide,

hvordan det ville være gået Prøv-at-bo personerne, hvis ikke de var kommet med i dette projekt.

Samtidig er der ikke fra start opstillet nogen succeskriterier, som vi kan måle resultaterne i forhold til. Men vi kan fortælle, hvordan det indtil nu er gået de 5 Prøv-at-bo deltagere.

Prøv-at-bo projektet har indtil nu vist nogle meget gode resultater, som beskrevet i forløbsbeskrivelserne (kap.3). Alle 5 Prøv-at-bo personer har på forskellig vis lært at bo i og fastholde en lejlighed.

Jesper endte med efter 3 år i egen lejlighed at flytte på plejehjem, da han var så både fysisk og psykisk syg, at det var det bedste tilbud til ham. Men i de perioder han boede i lejligheden (og ikke var indlagt) lærte han at bo i egen lejlighed.

Hvorvidt Prøv-at-bo var det rette tilbud til ham, kan man i bagklogskabens lys stille spørgsmål ved. Jespers misbrug viste sig at være en selvmedicinering af en psykisk sygdom, som for alvor brød frem da han blev clean. Hvorvidt Jesper ville have haft et bedre liv ved at fortsætte som misbruger er der ingen der ved.

Anders og Søren er to helt klare eksempler på succes. Anders har nu været clean i 3½ år og boet i sin lejlighed i 3 år. Han var ”opgivet” af alle, inden han kom i Prøv-at-bo. Søren har været clean i 2½ år og boet i sin lejlighed i 2 år.

Arne er også kommet langt i sin Prøv-at-bo proces. Han har haft sin lejlighed i 1½ år, har på mange måder lært at bo. Han er i øjeblikket i tilbagefalds-behandling og det forventes at han snart kommer hjem og bo i lejligheden igen.

Hvorvidt det på sigt lykkes ham at holde sig ude af misbruget kan ingen vide, men det faktum, at han med det samme ønsker at komme i tilbagefaldsbehandling, vidner om en fortsat høj motivation.

Christian har været clean i et år og har boet i sin lejlighed et halvt år. Han er på rette kurs og der er ikke umiddelbart noget, der indikerer et tilbagefald, og der er fortsat stor motivation.

Hvilke elementer i Prøv-at-bo projektet har været afgørende for, at de fleste af Prøv-at-bo personerne har kunnet beholde deres lejlighed og holde sig ude af misbruget?

Det er også et spørgsmål, der ikke er noget entydigt og præcist svar på. Men alligevel tegner der sig et billede af nogle faktorer, som ser ud til at ha` stor betydning.

Den første er ”den rette timing”. Prøv-at-bo projektet bygger på individuelt tilrettelagte forløb. Når en deltager har været parat til at starte motivations-processen har Brobygggerselskabet ansøgt boligselskabet om at kunne få en lejlighed til pågældende om 3-6 måneder. At få en lejlighed på det rette tidspunkt er af stor betydning.

Samtidig har projektets støttemedarbejder og ledelse også været fleksible i forhold til at kunne påbegynde støtteindsatsen, når der var behov for det.

Det er naturligvis blevet reguleret således, at man ikke er påbegyndt et motivationsforløb, hvis ikke der ser ud til at være tid til støtteindsatsen efterfølgende.

Fleksibiliteten går også på, at der ikke ligger en på forhånd fastlagt tidsperiode. Længden af Prøv-at-bo forløbene har været forskellige – udgangspunktet er et år, men hvis der er behov for mere eller mindre bliver det bevilget, hvis det skønnes hensigtsmæssigt.

Der er noget, der tyder på, at en af årsagerne til, at det er lykkedes at lære at bo og holde sig ude af misbruget handler om, at Prøv-at-bo deltagerne har nogle ressourcer med i rygsækken i form af intellekt, uddannelse/skolegang eller arbejds erfaring. 3 af deltagerne er godt nok droppet ud af skolen i 7. eller 8. klasse, men det var ikke på grund af manglende evner, men fordi de allerede på dette tidspunkt havde påbegyndt misbruget.

De har alle prøvet at leve i flere år, hvor de på trods af misbrug har opretholdt et ”normalt” liv med arbejde, kæreste, børn m.m. De har dermed prøvet at leve et liv med struktur.

Hvilke faglige metoder har vist sig konstruktive i støttee arbejdet?

Det er vanskeligt at pege på en enkelt metode, eller flere, som i sig selv har været konstruktive i Prøv-at-bo forløbene. Det drejer sig nærmere om, at når det lykkes er det som regel, fordi det er lykkedes at kombinere flere metoder på én gang.

Analysen giver et rimeligt klart billede af, at den faste struktur i form at skulle arbejde med skemaerne er et væsentligt element. Flere af deltagerne brokker sig voldsomt undervejs over at skulle arbejde med skemaerne og med at skabe struktur på hverdagen.

Den særlige kunstart, som Pia Karlsen er i stand til at praktisere, består i på den ene side at give deltagerne en oplevelse af at det er rigtig hyggeligt og vi ”sidder og snakker”, og så samtidig formå at holde fast på den nødvendige struktur i støttee arbejdet.

Strukturen og arbejdet med skemaerne er fundamentet i støttee arbejdet. Dette fundament er ikke til diskussion. Når deltagerne viser modstand mod at arbejde med det bliver det fra Pia Karlsens side præciseret, at det var en del af det, de sagde ja til, hvis de ville deltage i et Prøv-at-bo forløb. Men hvordan deltagerne vil arbejde med skemaerne og strukturen er på mange måder op til dem selv.

Det bringer os over i den næste metode, som drejer sig om ansvar. Hvem har ansvar for hvad? At lære at tage ansvar og træffe beslutninger er ligeledes et væsentligt fundament i støttee arbejdet. Og et meget vanskeligt stykke arbejde, når man har været misbruger det meste af sit liv. Det med at udsætte og udsætte det der er svært, er det der ofte er sket, mens de var misbrugere.

Som medarbejder er det en krævende balance hele tiden at være bevidst om, hvor ansvaret skal placeres – ikke at ”tage over”. At følge med og støtte undervejs er godt og nødvendigt, men det er Prøv-at-bo deltageren, der selv skal gøre arbejdet og overvinde de hurtler de nu er kommet til.

At få struktur på hverdagen f.eks. ved hjælp af skoleskemaet er en metode til at lære at tage ansvar for eget liv. Når man selv har skrevet i skemaet, at mandag kl. 10.00 skal der gøres rent, så er det det man gør. At tage ansvar for de ”små” hverdagsting er en metode til at lære at tage ansvar for de ”store”.

Prøv-at-bo metoden kan også betegnes som en form for mesterlærer-pædagogik. At være det gode eksempel. At vise, at man som støtte-medarbejder selv er i stand til at træffe beslutninger, at stå fast på det aftalte, og ikke mindst være stærk nok til at vise, at man også selv har måttet kæmpe for at kunne det.

Den væsentligste metode er etableringen af den personlige kontakt - at kunne rumme den andens følelser og smerter – uden at være skralde-spand herfor.

Det handler ligeledes om at være skarp i adskillelsen af botræning og terapi og ikke ”drukne” i elendigheden/følelserne, men være konstruktiv i forhold hertil.

Hvilke personlige og faglige kompetencer skal en Prøv-at-bo medarbejder være i besiddelse af?

Hvis man som Prøv-at-bo støttemedarbejder skal have en chance for at håndtere ovennævnte metoder kræver det en vis mængde kvalifikationer:

- flere års erfaring i arbejdet med misbrugere
- en vis portion livserfaring
- at være i stand til at opbygge tillid og nærvær til brugeren

- at kunne arbejde meget struktureret samtidig med at være fleksibel og imødekommende
- at turde give noget af sig selv til brugeren
- at være bevidst om grænsen mellem det personlige og det private
- at være en rolig og klippefast person
- at være i stand til at lytte
- at være tålmodig
- at ha` en uddannelse som pædagog og/eller misbrugsterapeut
- at kunne bevare overblikket i hele forløbet
- at være koordinator mellem beboer, sagsbehandler, boligselskab m.fl.
- at kunne sætte realistiske mål – være bevidst om at ”træerne ikke vokser ind i himlen”

Kan evalueringen give nogle bud på, hvilke andre målgrupper Prøv-at-bo metoden – eller dele af den - vil kunne anvendes på?

Evalueringen giver i sagens natur ikke umiddelbart noget svar på, hvorvidt Prøv-at-bo metoden vil være velegnet til andre grupper. Prøv-at-bo personerne er blevet spurgt, hvorvidt de mener metoden kan bruges på andre målgrupper.

”Det tror jeg vil være lidt sværere. Jeg kan ta` mig selv som aktiv – jeg var ligeglad med huslejen. Det der med at folk er lettere aktiv – det tror jeg ikke, enten så er man aktiv eller også er man ikke.”

”Ja, jeg tror godt, der vil kunne være nogle narkomaner eller alkoholikere der vil kunne ha` glæde af det, også selvom de aldrig kommer ud af deres misbrug. Hvis bare ikke deres misbrug er for voldsomt. Men de er jo så forskellige.”

Pia Karlsen siger herom:

”Nogle af metoderne kan i hvert tilfælde bruges i bofællesskaberne og opgangsfællesskaberne f.eks. i forhold til gæld og økonomi. Man kunne godt – i hvert tilfælde som mentor – gå ind og sige ”Hvis du skal bo her så går jeg ind og sørger for, at dine regninger bliver betalt.Så er fundamentet i orden så selvom de ryger ud i et voldsomt misbrug så mister de ikke deres lejlighed og når de så på et tidspunkt bliver mere ædru – så kan vi starte igen hvor vi kom fra.”

Evalueringen viser klart, at en meget væsentlig årsag til de gode resultater er, at Prøv-at-bo personer har været i stand til at indgå i den nære personlige kontakt med støtte medarbejderen.

Etableringen af den nære kontakt kan bruges i forhold til aktive misbrugere, som en metode til at motivere brugerne til at påbegynde et behandlingsforløb.

Prøv-at-bo projektet som helhed vil ikke kunne anvendes med samme succes på grupper af aktive misbrugere.

I hvilket omfang og med hvilke resultater dele af projektet vil kunne anvendes, må nye projekter udvikle og afprøve.

6. Bilag